

Reikiä ja rei'ityksiä vältellään mutta myös kerätään

Postimerkeissä on reikiä monesta syystä. Reikämitätöinnillä on pyritty estämään käytettyjen merkkin uudelleenkäyttöä, ja suojarei'itteellä puolestaan käyttämättömien merkkin käyttöä muuhun kuin haluttuun tarkoitukseen. Joskus reiät kuuluvat postimerkin suunnittelijan alkuperäiseen ideaan.

Pihtien, neulojen ja muiden reiät

Reikämitätöintiä on käytetty esimerkiksi Suomen autopakettimerkeissä. Keräilijät eivät pidä rei'istä, ja LAPE-luettelossa merkit on hinnoiteltu puoleen leimatuista. *Suomen postimerkkien käsikirjassa* (osa IV) kerrotaan, että yleensä rei'ityspihdit olivat postiautojen rahastajien käytössä, ja niiden käyttö kiellettiin vuonna 1952.

Espanjan posti- ja lennätinmerkissä (1879) on lennätintoimen reikämitätöinti, Tunisian lunastusmerkissä (1888) on T-rei'itys, ja Basutomaan mallimerkissä (1947) on specimen-rei'itys. Alankomaiden joulukuumerkin (1993) neljätoista pientä reikää kuvaavat lumihiutaleita.

Espanjassa reikämitätöintiä on käytetty lennätintoimessa, ja hintaerot leimattuihin

voivat olla monikymmenkertaisia. Kun ero ehjän merkin hintaan on riittävän suuri, väärentäjälle herää kiinnostus etsiä sopivaa paikkamateriaalia.

Vanhoissa postimerkeissä esiintyy neulanreikiä sen muistona, että postimerkkikauppiat kiinnittivät aikoinaan merkkejä nuppineuloilla myyntitauluihin. Uusissa merkeissä taas reikä voi olla postimerkin suunnittelijan idea, kuten vuonna 2011 ilmestyneessä kaksimerkkisessä kolmiomittausblokissa. Merkit ovat siinä sisäkkäin, ja irrottamisen jälkeen isompaan jää Suomen kartan muotoinen reikä.

Perfin-filatelian laaja maailma

Siirrytään postimerkkien rei'istä niiden rei'ityksiin. Myös rei'ityksessä syntyy reikiä, mutta sillä tarkoitetaan yleensä eri asiaa kuin mistä on ollut edellä puhetta. Rei'itysten tärkein syy on ollut ehkäistä merkkin käyttöä muuhun kuin aiottuun tarkoitukseen, ja tällöin voidaan puhua myös suojarei'ityksistä.

Englannin kielessä ja laajemminkin rei'ityksen termiksi on vakiintunut *perfin*, joka tulee sanoista *perforated initials* (tai *insignia*). Suomeksi *initial* on alkukirjain ja latinan *insigne* on tunnusmerkki. Perforaatio-sanaa käytetään toisaalta myös, kun puhutaan postimerkkien hammastuksesta. Se tehdään

samalla periaatteella kuin rei'itys mutta sillä erolla, että reiät tulevat merkkien väliin eivätkä kunkin keskelle.

Rei'itysten alkukirjaimista ovat esimerkkejä Australian virkamerkkien OS eli *Official Service* ja Baijerin rautatievirkamerkkien E eli *Eisenbahn*.

Dave Elsmore on laatinut luettelon Australian siirtomaiden ja liittovaltion viranomaisrei'itteistä Perfin Stamps of Australia -sivustolle. Mukana ovat OS-rei'itteiden lisäksi esimerkiksi Uuden Etelä-Walesin rautatiet (GR) ja Victorian pääkaupungin kaupunginhallitus (MCC). Rei'itteitä on kaikkiaan noin 50, kun esimerkiksi Michel luetteloi vain liittovaltion kolme OS-rei'itettä. Näitä esiintyy monilla vuosien 1913–30 postimerkeillä, jotka kuuluvat Michel-keräilijän maakokoelmaan siinä missä rei'itteiden jälkeen ilmestyneet OS-lisäpainamatkin.

Suojarei'ityksiä ovat käyttäneet paljon myös yksityiset yritykset, ja silloin puhutaan usein firmarei'ityksistä. Käyttö on ollut erityisen perusteltua, jos postimerkit ovat käyneet maksamiseen niin kuin käteinen raha, tai posti on lunastanut takaisin käyttämättömiä merkkejä. Postimerkkejä on hyväksytty ainakin pienissä määrin maksuksi joissakin paikoin ja joinakin aikoina. Ne ovat olleet rahaan verrattavaa käteistä, ja yritysten on ollut järkevää harjoittaa seurantaa niin kuin kassan osalta on tapana tehdä.

Suojarei'ityksiä ryhdyttiin käyttämään ensimmäisenä Englannissa 1860-luvun lopulla. Siellä niitä on ollut myös eniten erilaisia, karkeasti puolet kaikista maailman noin 50 000 rei'itteestä.

Kirjaimet ovat tavallisia, mutta myös muita aiheita esiintyy. Alfred Wirth esittää Exponet-virtuaalinäyttelyn kokoelmassa saksalaisia postimerkkejä, joiden rei'ityksen aiheena ovat muun muassa lyyra, joutsen ja ankkuri.

Viimeksi mainittu on olutpanimon rei'ite ja sopii myös oluesta kertovaan aihekokoelmaan.

Perfin-filateliassa voi harrastaa kokomaailmakeräilyä niin kuin tavallisissa postimerkeissä. Erikoiskeräilijät etsivät kokoelmiinsa siirtymiä, kaksoisrei'ityksiä ja muita erikoisuuksia. Puutteellinen rei'ite saattaa syntyä rikki menneiden rei'itysneulojen vuoksi. Erityisen haluttuja ovat firmakirjeet, joilla on painettuna rei'ittäjän nimi ja muut tiedot, ja joilta ilmenee myös käyttöaika.

Sampo ja muut Suomen suojarei'itteet

Suomi on Englantiin ja Saksaankin verrattuna pikku tekijä ja helppo nakki perfin-maailmassa. Meillä on ollut käytössä kaikkiaan vain 11 suojarei'itettä. *LAPE Suomi 1856–2020* -erikoisluettelon mukaan ensimmäiset havainnot ovat vuodelta 1892 ja viimeiset vuodelta 1940.

Yleisimmät Suomen rei'itteistä ovat ASEA sekä S., jota turkulainen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Sampo käytti runsaan kymmenen vuoden ajan. Kumpaakin näistä tavataan kaikissa mahdollisissa kahdeksassa eri asennossa, ja kumpaakin tavataan myös venäläisillä merkeillä. Tanskalainen Jon Iversen esittelee kotisivuillaan www.jiv.dk kaikki 11 rei'itettä, useimmat myös postilähetyksellä.

Käsikirjassa (osa VI) kerrotaan, että Suomen postihallitus antoi määräyksen rei'itettyjen postimerkkien käytöstä vasta vuonna 1907. Kiertokirjeessä XI/1907 Postimuseon sivuilta todetaan muun muassa, että postimerkin arvon ilmaisevia numeroita ei saa lävistää, ja että lähetyksiin on painettava lähettäjän nimi ja osoite.

Lopuksi voidaan vielä mainita filateeliset tuotteet kuten Aboex-, Abophil- ja muut rei'itteet, joita Turun Postimerkkikerho on valmistanut vuoden 1984 kansallisesta

ASEA ja S. ovat Suomen yleisimmät suojarei'itteet. Sammon rei'itteiden päikköasento peilikuvana toisiinsa nähden vaikuttaa viittaavan siihen, että merkit on rei'itetty vastakkain taitettuna.

näyttelystä alkaen. Luettelo niistä vuoteen 1999 asti on kerhon 70-vuotishistoriikissa *Itämerestä Turun Pääpostiin*. Aboex-rei'itteitä on myös tehty muun muassa kerhon julkaisemiin omakuvapostimerkkeihin, joiden luettelo on kerhon nettisivuilla.

Rei'itettyihin postimerkkeihin suhtaudutaan yleensä melko vältellen ja vieroksuenkin. Rei'ite antaa jotenkin vaikutelman rikkinäisestä merkistä, vaikka se olisi osunut merkin keskelle eikä reunaan hammastuksen kohdalle. Reiät myöskin haittaavat sekä merkkikuvan että leiman näkemistä. Näin on erityisesti silloin, kun reiät ovat suuria ja niitä on paljon. Omaan kokoelmaani olen ottanut rei'itettyjä yleensä vain, jos niitä on tullut erien mukana tai muuten ilmaiseksi.

Yhden romu on toisen aarre, voisi rei'itteiden kohdalla hyvällä syyllä sanoa. Sen verran paljon perfin-keräilijöitä näyttäisi ainakin netistä päätellen maailmalla olevan. Nettilinkkejä on koottu runsaasti esimerkiksi *The Perfin Society* -sivustolle, jonka osoite on www.angelfire.com/pr/perfinsoc.

Lähteinä olen käyttänyt mainittujen lisäksi muun muassa seuraavia kirjoituksia: Juhani Olamo: Rei'itettyt suomalaiset postimerkit. *Suomen Postimerkkilehti* 1/1973. Hannu Elo: Suomalaisten postimerkkien reijitteet. *Karhunhammas* 1/1983. Jukka Sarkki: Suomalaiset suojareijitteet. *Abophil* 5/1993.

Julkaistu: *Filatelisti* 2/2021

Turun Postimerkkikerho teki Suomen itsenäisyyden 75-vuotispienoisarkkiin Abophil 30 -rei'ityksen syksyllä 1993 juhlistamaan Abophilin 30. vuosikertaa. Painos oli vajaat 400 kappaletta, joista numeroituja (0000–0050) jaettiin lehtää avustaneille henkilöille, ja muita myytiin 20 markan hinnalla.